

Koutné, že se docela dobře obešla bez citátů z Lenina a Stalina, ale zato neopomenula zakázaného Dostojevského. O její pedagogické velkorysosti svědčí epizoda ze zkoušky z dějin ruské literatury 19. století. Jeden z našich kolegů, který se posléze stal známým v Rakousku pod pseudonymem Morava (zvláště svými monografiemi o Havlíčkově brixenském pobytu), projevil tak fundované znalosti francouzské literatury, že mu nějaké ty mezery z probírané látky byly zcela průminuty.

Jako badatelku Marii Koutnou přitahovalo v jejím zralém údobí především 18. století. Dobře odhadla malou propracovanost doby, pro níž nastupující sovětský badatelský dorost neměl dostatečné filologické znalosti. Pro 4. mezinárodní sjezd slavistů, konaný r. 1958 v Moskvě, připravila příspěvek K otázce vztahů mezi literaturou staroruskou a česko-církevněslovanskou, kde mohla uplatnit i svoje bohemistické znalosti, které v řadě předchozích let s úspěchem zhodnocovala i svými veřejnými přednáškami. Hlavní doménou jejich zájmů se v pozdější době stal ruský satirik první poloviny 18. století Antioch Kantemir. Její s nadhledem napsaná studie pro Wollmanův Festschrift (Satirik Antioch Kantemir: F. Wollmanovi k sedmdesátinám, SPN, Praha 1958, 88-99) neztratila ani v dnešní době svoji zajímavost. Autor proslulých devíti satir je zde analyzován ve vývojové řadě od ruské satiry druhé poloviny 17. století, rozvíjející podněty satiry lidové, až po gogolovskou grotesku. Na tuto tematiku navázala dalšími příspěvky o Kantemirově rodinném prostředí a Úloze parodie ve vývoji satirické literatury, otištěnými ve fakultním sborníku. (Srov. Ročenku UJEP 1964, Brno 1965, 103.) Je příznačné, že i v současné době se problematice 18. století věnují s pozoruhodnou vehemencí badatelé spíše za hranicemi Ruska. Svědčí o tom například soustředěný výzkum epistolární literatury 18. stol. sofijské badatelky Angeliky Vatčevové nebo nedávno vydané práce, jako je monografie marburského profesora Reinharda Iblera *Die russische Komödie. Ein gattungsgeschichtlicher Überblick von den Anfängen bis A. P. Tschechow* (Stuttgart 2008), v níž je obsáhlá část věnována 18. století, či objemná monografie Jurije Ščeglova, působilého na Madisonské univerzitě v USA, *Antioch Kantemir i stichotvornaja satira*. (Giperion, 2004).

Patří k nepochybným zásluhám Marie Koutné, že již před padesáti lety se této stále aktuální problematice věnovala právě na naší fakultě.

D. KŠICOVA

Prof. MUDr. Vladimír Kluska 29. 8. 1909 – 28. 9. 2001 (vzpomínka 100 let od narození)

Prof. MUDr. Vladimír Kluska se narodil 29. srpna 1909 v Čebíně. Maturoval v Tišnově a vystudoval Lékařskou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. Po promoci v r. 1935 a po vojenské službě v Košicích nastoupil jako sekundární lékař v Batově nemocnici ve Zlíně. Pracoval postupně na interním, dětském, infekčním oddělení a na závodní ambulanci. Protože toužil stát se dětským lékařem, odešel v r. 1939 na Dětskou kliniku v Brně.

Zpočátku tu působil jako nehonorenovaný externista, později do konce r. 1942 jako pomocná vědecká síla. Po získání dekretu odborného dětského lékaře byl jmenován 1. 1. 1945 sekundárním lékařem dětského oddělení Zemské nemocnice v Brně. Po osvobození 1. 6. 1945 se stal 1. asistentem na nově otevřené klinice LF MU, vedené profesorem dr. O. Teyschlem.

V roce 1947 se účastnil mezinárodního sjezdu v New Yorku a měsíčního pobytu na novorozeneckém oddělení v Bostonu.

Po návratu získal v řádné habilitačním řízení docenturu. Jeho habilitační přednáška „Oddělení pro novorozence a jeho preventivní úkol“ předznamenávala jeho další činnost. Byl pověřen jako první konziliář zřídit novorozenecké oddělení o 160 lůžkách, které dosud patřilo ke gynekologické klinice prof. L. Havláka. Ten byl spolu s prof. O. Teyschlem průkopníkem úzké spolupráce mezi pediatrií a gynekologií v době, kdy se stala neonatologie jedním z nejmladších oborů dětského lékařství.

Komplexní péče o novorozence vyžadovala ovšem spolupráci s dalšími odborníky. Na novorozeneckém oddělení se postupně vystři-

dalo 60 lékařů a několik primářek. Po odchodu poslední z nich, dr. M. Schnellerové, do důchodu byl tento největší primariát zrušen. V r. 1973 bylo 101 novorozeneckých lůžek rozděleno mezi I. a II. gynekologicko-porodnickou kliniku a 60 lůžek pro patologické novorozence se stalo součástí I. dětské kliniky. Doc. dr. V. Kluska odjel 5. 4. 1948 do Paříže, aby se účastnil kurzu sociální pediatrie UNICEF, který končil 31. 7. 1948.

Po návratu do Brna byl zatčen a poslán do proslulého vězení pro politické vězně v Uherském Hradišti. Po propuštění byl ovšem konec s jeho kariérou na Dětské klinice.

Prof. dr. O. Teyschlovi se podařilo přesvědčit úřady, že je zapotřebí v době velkých epidemií začít s výukou mediků o infekčním chorobách. A tak byl doc. dr. V. Kluska jmenován 1. 8. 1951 primářem dětského infekčního oddělení při Krajské dětské nemocnici v Brně – Černých Polích. Profesorem byl jmenován až rehabilitační komisí Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v roce 1990.

Pro nemocné děti byla uvolněna velká budova naproti Dětské nemocnici, která dříve sloužila Charitě jako škola a internát pro nevidomé dívky.

Infekční lékařství jako samostatný obor byl jedním z mladých klinických specializovaných disciplín. V té době bylo odpovídající infekční oddělení jen v Praze na Bulovce, pro dospělé i děti společně. Proto musel profesor Kluska vytvořit pojetí pediatrické infekciologie a současně i vychovat své spolupracovníky.

Stavebními úpravami bylo nutné přizpůsobit budovu s velkými sály tak, aby vyhovovala izolačním a provozním potřebám. Vzniklo 7 oddělení o celkovém počtu 260 lůžek. Ani ty mnohdy v dobách velkých epidemií diftérie, pertuse, poliomyelitidy, spály, morbil a hepatitidy nestačily. Stavební práce během dalších let vlastně nikdy neustaly. Postupně se budovaly výtahy, ambulance, filtry pro personál a mediky, posluchárna.

Přes opakované adaptace stará budova nevyhovovala, a proto prof. Kluska usiloval o postavení expektačního pavilonu, který by byl určen se svými izolačními boxy pro kombinované infekce, septicou stanicí s operačním sálem a pro izolovaný ambulanci provoz.

Podařilo se mu to až po 20 letech. Na vzniklé jednotce intenzivní péče byly ošetřovány nejen děti s infekčními chorobami, ale všechny život ohrožující stavy z celého regionu. Nahrazovala ARO, které ve Fakultní dětské nemocnici až do r. 1991 nebylo.

Nelze zapomenout, jak pan profesor celoživotně zdůrazňoval význam prevence. Tvrdil, že je neoddělitelnou součástí lékařské péče. V době velkých epidemií záskrtu, černého kašle, dětské obrny jezdil spolu se svými spolupracovníky po různých místech Moravy a přesvědčoval o nutnosti očkování, po válce teprve u nás zaváděného.

Nezapomínal na sociální problémy. První u nás přednášel o syndromu týraného dítěte. Říkával, že dítě se neumi bránit, a proto je povinností pediatra se o ně s láskou a soucitem starat. Vyzdvihoval práci zdravotní sestry a dětské zvlášť. Byl první, kdo v Dětské nemocnici získal pro své oddělení mateřskou školku a později i učitele základní školy pro nemocné děti.

Pan profesor Kluska byl nejen vynikající pediatr, ale hlavně mimořádný vysokoškolský učitel. Ihned po příchodu do Černých Polí zahájil výuku infekciologie a postupně vychoval ze svých spolupracovníků odborné asistenty. Do r. 1956 jich získal pět.

Na odděleních probíhala výuka nejen brněnských mediků všeobecného, pediatrického a stomatologického směru, ale i studentů z Olomouce. Pravidelné byly i postgraduální stáže lékařů před atestacemi nejen pediátrů, ale i internistů. Citoval vždy Jouberta, že učit, znamená dvakrát se učit.

Pan profesor byl také iniciátorem tradičních jarních Pediatrických dnů Dětské nemocnice, kde byly přednášeny významné diagnostické a terapeutické novinky z jednotlivých pracovišť a byla s nimi seznamována nejširší pediatrická obec.

Byl brilantním řečníkem, který vždy upouťoval své posluchače na nesčetných seminářích, sjezdech a konferencích. Jeho předvídatost aktuálních problémů, utřídnost vědeckých poznatků, jejich kritické zhodnocení a klinické prověření přinášelo vždy originální poznatky.

Inspirovalnebo alespoň podporoval nejrozličnější fakultní, resortní nebo státní výzkumy, do kterých byly zapojeni jeho spolupracovníci. Většinou byli při obhajobách zařazo-

vání do nejvyšších ohodnocení. Velice byly ceněny práce z oboru neuroinfekcí doc. dr. M. Macků, prioritní bylo studium enzymů u některých infekcí prof. dr. J. Stejskala, stejně jako práce o dlouhodobém sledování humorální imunity v průběhu akutních a recidivujících infekcí hospitalizovaných dětí doc. dr. D. Wiedermannové.

Profesor Kluska první u nás upozornil na Reyův syndrom, v té době se často na klinice vyskytující. Publikoval 130 prací a podílel se na dvou monografiích.

Pan profesor se staral nejen o odbornou erudici svých žáků, ale učil je i esteticky zpříjemňovat pracovní prostředí. Nezapomenutelné jsou jeho velké vizity, kdy na odborné otázky navazovalo aktuální extempore o výstavách, o výtvarném umění, hudbě, koncertech. Považoval za zcela samozřejmé, že i o tyto věci se musí dobrý lékař zajímat.

Z jeho žáků se stali postupem doby primáři, ředitele nemocnic, ze školských pracovníků tři jeho nástupci na klinice, jeden přednostou II. dětské kliniky a ředitelem Výzkumného ústavu zdraví dítěte.

Když byla 27. srpna 1968 ustanovena Klinika dětských infekčních nemocí a on jmenován jejím přednostou, bylo to jen formální uznání práce, kterou celá dlouhá léta dělal. Ke jmenování profesorem však z politických důvodů v r. 1969 již nedošlo.

Za konsolidace také musel předčasně své místo opustit. Aby zůstal v kontaktu se svými dětskými pacienty, pracoval ještě několik roků na různých dětských střediscích v Brně. A tak, i když odešel 28. 9. 2001, dále na něj s úctou a vděčností vzpomínají jeho žáci, jejich následovníci a i rodiny dětí, kterým pomohl.

D. WIEDERMANNŮVA

Už 25 let není mezi námi doc. MUDr. Ladislav Jandásek, CSc.

Brněnský rodák (*18. 9. 1917) doc. MUDr. Ladislav Jandásek, CSc., bývalý přednost Mikrobiologického ústavu Lékařské fakulty Masarykovy univerzity a Fakultní nemocnice U Sv. Anny v Brně, maturoval v r.

1935. Během studia medicíny na LF MU se po prvním rigorózu stal demonstrátorem na Ústavu chemie. Po uzavření českých vysokých škol pracuje jako laborant. Po válce je ještě jako medik ustanoven výpomocným asistentem na Mikrobiologickém ústavu profesora Tomáška. Po promoci v r. 1946 se stává plně kvalifikovaným asistentem. V r. 1947 nastupuje vojenskou prezenční službu a je přidělen na bakteriologické oddělení Vojenské nemocnice, to ale funguje ve FN U Sv. Anny ve stejné budově, v níž doposud pracoval. Z vojny pak přechází do budovy nynějšího děkanátu LF na Komenského náměstí, kam se odstěhoval fakultní Mikrobiologický ústav, mezitím svěřený profesoru Lukešovi. Jandásek tu píše mezi studenty oblíbené Mikrobiologické praktikum, které dosáhlo celkem tři vydání, a publikuje řadu článků vesměs bakteriologicky laděných. Žádá o studijní stipendium do Francie, ale v březnu 1948 akční výbor na LF MU udělení stipendia nedoporučuje.

Začátkem r. 1952 se fakultní Mikrobiologický ústav stěhuje zpět ke Svaté Anně, a to do III. patra budovy nemocničního Mikrobiologického ústavu. Jandásek se věnuje nejprve přípravě autovakcín, záhy se však zaměřil jako první v Brně na virologii. Po zvládnutí virologických technik začíná v r. 1953 s výzkumem viru klíšťové encefalitidy.

Ač se v r. 1954 profesori Tomášek, Neumann a Polčák vyjádřili velmi kladně k žádosti o ustanovení dr. Jandáska státním docentem z mikrobiologie, návrh byl zamítnut. Ještě po sedmi letech, když se Jandásek po prof. Tomáškově stává novým vedoucím katedry mikrobiologie, je stále jen odborným asistentem. Až v březnu 1964 je mu umožněno se habilitovat. Jeho práci „*Účinek inhibitorů v tkáňových kulturách*“ oponují tehdejší rektor UJEP profesor Martinec a budoucí akademik a ředitel Virologického ústavu Slovenské akademie věd docent Borecký. Vědecká rada fakulty schvaluje návrh na udělení titulu docenta jednomyšlně. Trvá to ale další dva roky, než je Jandásek jmenován docentem pro obor mikrobiologie.

To již několik let zkoumá příčiny nespecifické odolnosti proti virovým nákazám. Vydává monografii o virových inhibitech a postupně se dostává k velmi zajímavému tématu, které nazývá věkovým faktorem. Věkovým fakto-